

LAUSUNTO
14.10.2022
Dnro: 510/D.a.2/2022

Valtiovarainministeriö
lausuntopalvelu.fi

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi kaivosmineraaliveroa koskevasta lain- säädannöstä

1. Aluksi

Esityksessä ehdotetaan, että Suomessa otettaisiin käyttöön uusi Suomessa louhittuihin kaivosmineraaleihin kohdistuva vero. Veron soveltamisalaan kuuluisivat kaivoslaissa tarkoitetut kaivosmineraalit. Soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin kuitenkin kullanhuuhdonnassa löydetty kaivosmineraalit. Verovelvollinen olisi se, jolla on kaivosmineraalin hyödyntämiseen oikeuttava lupa. Veromalli olisi luonteeltaan rojalittyypinen suoritus, joka olisi mahdollisimman yksinkertainen ja kaavamainen, kuitenkin niin, että veromallissa otettaisiin huomioon yhtäältä metallimalmien ja muiden kaivosmineraalien välinen eroavaisuus ja toisaalta metallimalmien väliset erot niiden arvoissa ja malmipitoisuuksissa.

2. Saamelaiskäräjien huomiot ja esityksen liittyen hallituksen esitykseen

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan ehdotus kaivosmineraaliveron käyttöön ottamisesta Suomessa on kannatettava. Kaivosmineraalit ovat uusiutumattomia, kerran hyödynnettävissä olevia luonnonvaroja, joiden maaperästä poistamisesta ei tällä hetkellä ole velvoitetta suorittaa yhteiskunnalle korvausta.

Saamelaiskäräjät esittää, että kaivosmineraaliverolakiin ei säädetä poikkeusta koskien nk. valtion mailla tapahtuvan kullanhuuhdonnan yhteydessä löydettyjä kaivosmineraaleja. Veropohja tulee määritellä siten, että veron piiriin tulevat kaikki Suomessa louhitut ja hyödynnetyt kaivosmineraalit. Kaivosmineraaliverolain 1 §:n 1 momentissa säädettäisiin, että kaivosmineraaliveroa olisi suoritettava kaivoslain 2 §:ssä tarkoitetuista kaivosmineraaleista. Kulta kuuluu näihin mineraaleihin ja se on yhtä lailla kerran hyödynnettävissä oleva luonnonvara, kuin muutkin kaivoslaissa tarkoitetut mineraalit.

Koneellista kullanhuuhtontaa harjoitetaan Suomessa etupäässä saamelaiskäräjälain 4 §:ssä tarkoitettun saamelaisten kotiseutualueen herkässä ja erittäin hitaasti uusiutuvassa ympäristössä, jossa toiminta aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia niin luonnolle, vesistöille kuin saamelaisten edellytyksille harjoittaa alueella perinteisiä elinkeinojaan. Koneellinen kullanhuuhtonta on mittavaa toimintaa, jossa kaivajat käyttävät monin paikoin useita koneita ja ulkopuolista työvoimaa, ja kullanhuuhtontalueet muistuttavat pieniä kaivoksia. Saamelaiskäräjät katsoo kohtuulliseksi, että myös nk. valtion mailla kultaa kaivavat osallistuvat veronmaksuun ja kantavat siten osaltaan vastuuta kerran hyödynnettävissä olevien luonnonvarojen maasta poistamisesta.

Saamelaiskäräjät pyytää ministeriötä harkitsemaan vielä, ovatko ehdotetut metallimalmien ja kaivosmineraalien verotustasot riittävät. Ehdotuksen mukaan kaikkien metallimalmien verotaso olisi kiinteä 0,6 prosentin osuus metallimalmin sisältämän metallin verotusarvosta. Muille kaivosmineraaleille verotaso olisi kiinteä 0,20 euroa malmitonnilta. Kansainvälisesti tarkasteltuna metallimalmien arvo-rojaltit ovat alimmillaan noin 2–5 prosenttia, joten Suomeen esitetty verotaso on poikkeuksellisen alhainen. Verotasot ovat huomattavan alhaiset myös siitä näkökulmasta, että mineraalit ovat kerran hyödynnettävissä olevia luonnonvaroja. Saamelaiskäräjät huomauttaa, että verotasot tulisi alusta asti määritellä riittäviksi, koska tasojen nostaminen jälkeinpäin tulisi todennäköisesti olemaan haasteellista.

Saamelaiskäräjät toteaa lopuksi, että kaivostoiminta saamelaisten kotiseutualueella ei ole saamelaisten, Euroopan unionin alueen ainoan alkuperäiskansan, näkökulmasta hyväksyttävää, eikä kaivosmineraalivero myöskään tule lisäämään toiminnan hyväksyttävyyttä. Kaivostoiminta ei sovi saamelaisten kotiseutualueen arktiseen ja hitaasti uusitutuvaan luontoon, jossa saamelaiset harjoittavat perinteisiä elinkeinojaan. Perustuslain 17.3 §:n mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. PL 121.4 §:n mukaan saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään. Saamelaisten oikeuksia omaan kieleen ja kulttuuriin turvaavat myös monet kansainväliset ihmisoikeussopimukset, kuten YK:n Kansalaisyhteisö- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus. PL 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Merk.

Tuomas Aslak Juuso
puheenjohtaja

Sarita Kämäräinen
lakiasihteeri, ympäristö ja elinkeinot

Lausunnosta päätti puheenjohtaja 14.10.2022.